

Mateja LONČAR

TEMELJNI DEJAVNIKI SPORA MED SODNIKI IN TRENERJI

1 UVOD

Vloga sodnika v košarki ne prinaša slave. Uspešni sodniki zelo težko ali skoraj ne morejo postati medijsko tako odmevni kot trenerji in igralci, saj njihovo delo ni povezano z rezultatom. Za opravljeno delo tudi niso tako nagrajeni kot uspešni igralci ali trenerji.

Vzrok, da so sodniki sploh potrebni, je pri igralcih in trenerjih, njihovih interesih, razmišljanju in čustvovanju. Sodniki bi bili odveč, če bi igralci in trenerji bolj objektivni oziroma, če bi lahko stvarno dojemali dogajanja na tekmi. Tega ne morejo storiti, ker so pod stresom, zato imajo zoženo zaznavanje. Razlog za stres je v nasprotju interesov med dvema tekmečema, saj želita oba zmagati.

Iz tega izhaja, da igralci in trenerji potrebujejo sodnike zato, da razsojajo v spornih primerih, ker sami tega, zaradi pristranskosti oziroma subjektivnosti (lastne presoje, ki jo usmerjajo lastni interesi in drugi osebni dejavniki), niso sposobni storiti (prirejeno po Hagedorn 1996: 416).

V sodobni kakovostni košarki so le zmage merilo kakovosti igralcev, trenerjev in ekip. Od njih sta odvisna njihova slava in dohodek. Ker se funkcionarji, trenerji, igralci in gledalci dobro zavedajo, da lahko pridejo do zmage (z razmeroma malo vloženega truda na treningih) tudi s pomočjo sodnikov, izvajajo nanje raznovrstne pritiske. Ti so lahko tudi del taktike s katero želijo priti do zmage na tekmi.

Zaradi povedanega je zelo pomembno, da sodniki ohranijo nevtralnosti oziroma objektivnosti v presojanju dogajanja. Če jim to ne uspe, izgubijo vlogo nevtralnega rabsodnika. S tem postane vprašljiva smiselnost njihove prisotnosti na igrišču.

2 NASPROTJE INTERESOV MED TRENERJI IN SODNIKI

Težnja po uspehu	↔ ↓	Odvisnost od rezultatov
Subjektivnost		
Napadalen odnos do sodnikov	↔ ↓	Zmaga z vsemi sredstvi
vpliv na sodnike, da bi dosegli svoje interese		
TRENER		
↑↓		
SODNIK		
ohranjanje nevtralnosti		
Obrambni odnos do trenerjev	↑ ↔	Igra v skladu s pravili
Objektivnost		
Neodvisnost in nevtralnost	↑ ↔	Odgovoren odnos do sojenja

2.1 Dejavniki, ki motijo trenerje pri sodnikih

Trenerje pri sodnikih najbolj moti oholost oziroma njihova nedostopnost (ta je zelo pogosto obrambni mehanizem sodnika), nenatančnost in nedoslednost. Sodnik se lahko izogne konfliktom (spornim situacijam) s trenerjem, igralci in ostalimi predstavniki moštva že pred tekmo. S pravočasnim prihodom na tekmo, urejenostjo in primernim nastopom lahko naredi dober vtis ter že s tem pokaže pripravljenost na sodelovanje.

Med tekmo se mora sodnik osredotočiti predvsem na dogajanje na igrišču in zniževati napetosti pri trenerjih in igralcih. Predpogoj za tako delovanje na igrišču je dobro poznavanje pravil igre, mehanike sojenja in sodobne košarkarske igre.

Za trenerje je tudi zelo pomemben odgovoren odnos sodnikov do sojenja. Če ni ustrezen, lahko sodnik razvrednoti dolgoletno delo trenerjev in igralcev. Neodgovoren odnos do sojenja in s tem podcenjevanje vloženega dela trenerjev in igralcev, osornost in nepripravljenost na sodelovanje, prehitro dosojanje tehničnih, nešportnih ali izključujočih napak, so dejavniki, ki rušijo zaupanje med trenerji in sodniki in netijo spore med njimi.

Možnost reševanja takih nesporazumov so v veliki meri odvisne od osebnosti sodnika in njegovega pristopa do sojenja (s tem pa tudi do trenerjev in igralcev). Izkušnje kažejo, da je odnos, ki ga sodnik pokaže do sojenja pred tekmo, v veliki meri povezan z odnosom, ki ga kaže med tekmo.

Eden izmed pogostih dejavnikov za spore med sodniki, trenerji, igralci je tudi slabo poznavanje pravil pri zadnjih dveh skupinah. Temu bi se dalo izogniti, če bi trenerji in igralci morali opraviti izpit iz pravil. Tudi na trenerski seminarjih bi morali večkrat sodelovati sodniki in z njimi razčiščevali novosti ali sporne dele pravil.

2.2 Dejavniki, ki motijo sodnike pri trenerjih

Brezobziren odnos nekaterih trenerjev do sodnikov (izvajanje vsemogočih pritiskov nanje). Ti trenerji vidijo sodnike le kot sredstvo za uresničitev svojega taktičnega načrta - za doseganje zmage in ne kot partnerje, ki jim omogočajo regularno igranje in tekmovanje.

Mišljenje trenerjev, da so sodniki nezmotljivi. Tudi sodnik ima lahko »slab dan« ali ni formi, tako kot trener ali igralec. Žal v takih primerih sodnik ne more biti zamenjan. Tekmo mora pripeljati do konca. V takih primerih je še posebej viden sovražen odnos trenerjev in igralcev do sodnikov, ki izkoristijo vsako njegovo pomanjkljivost, da bi nanj izvajali pritisk.

Neustrezen odnos nekaterih trenerjev do sodnic, je lahko tudi dejavnik sporov med njimi. Ta izhaja iz podcenjevanja žensk, nenavadnosti, ker je sodnic malo, in s tem povezanega nezaupanja v njihove sposobnosti. V nekaterih državah je sodnica na igrišču že kar normalen pojav. Pri nas vloge sodnice še nima pravega mesta med kolegi, trenerji in igralci. Marsikateri udeleženec ima podcenjevalen odnos do njih, zato je rešitev te težave predvsem popularizacija sodniškega dela med ženskami in s tem povečanje njihovega števila in kakovosti.

3 MOŽNOSTI ZA ZMANJŠEVANJE NAPETOSTI MED SODNIKI IN TRENERJI

Profesionalen odnos do svojega dela je temelj zmanjševanja napetosti med sodniki in trenerji. Vsak naj bi čim boljše opravljal svoje delo, poznal specifičnosti obeh področij in koristi ustreznega sodelovanja. Pomemben je tudi dogovor o fer pleju med njimi.

Pred tekmo naj bi se trener in sodnik rokovala, se predstavila in izmenjala nekaj besed. Tako trener kot sodnik morata biti pripravljena na sodelovanje pred, med in po tekmi.

Trenerji naj bi bili vplivali tudi na igralce, da ne bi besedno ali s kretnjami izzivali sodnikov. Trenerji, ki začnejo »soditi« na tekmi namesto, da bi vodili ekipo, se ne zavedajo, da jih bodo kmalu posnemali tudi igralci, kar bo slabo vplivajo na kakovost igre njihove ekipe.

Sodniki naj bi pripravljenost na sodelovanje pokazali s primernim odnosom in obnašanjem. Svoje odločitve lahko kratko in jedrnato pojasnjujejo med prekinitvami igre, a le, če trener to zahteva na primeren in vljuden način. Ravno tako se lahko v prekinitvi igre pogovarjajo s kapetanom ekipe, če je le-ta vljuden. Sodniki na agresivno obnašanje trenerjev in igralcev ne smejo reagirati na enak način, saj za kaznovanje takšnega obnašanja obstajajo drugi mehanizmi.

Sodniki se morajo zavedati, da s svojim odnosom prispevajo h kakovostnejši izvedbi tekme. Trenerji pa morajo vedeti, da s poskusom vplivanja na sodnika le-temu popusti zbranost, kar povzroči padec kakovosti sojenja. Zaradi tega pogosto tudi trenerji izgubijo nadzor nad igro svojih igralcev.

Z opisanim ustrežnejšim pristopom do košarkarske tekme in medsebojnimi odnosi, bi lahko tako trenerji kot sodniki pripomogli k dvigu kakovosti košarkarske igre.

4 LITERATURA

1. Beckmann, A. (2003). Grundsätzliche Probleme im Verhältnis Trainer-Schiedsrichter. <http://www.bbsr.de/>, (9. 6. 2003).
2. Hagedorn et al. (1996). Basketball-Handbuch. Hamburg.